

RDEČI PRAPOR

Izhaja v Ljubljani vsako
sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 10 K, za pol leta
5 K 20 vin.; za četrt leta 2 K 60
vin.; za Nemčijo za celo leto
12 K, za pol leta 6 K, za četrt
leta 3 K; za Ameriko za celo leto
14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne proste.
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Inserati. Enostopna peti-vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin.,
večkrat po dogovoru.

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

83. številka.

V Ljubljani, v petek, dne 19. oktobra 1907

Leto X.

Sodrug in somišljeniki!

„Rdeči Prapor“ je začel izhajati v drugi polovici tega meseca, to je od 15. oktobra t. l. naprej dvakrat na teden.

Izhajal bode vsako sredo in soboto in veljal za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Cenjeni sodrugi in somišljeniki! V vaših rokah je usoda lista! Za sedaj nam ne kaže izdajati lista večkrat, toda naprej moramo, ker to zahteva razvoj naše stranke. Ukrenili smo toraj, kar nam je bilo mogoče. Prosim Vas, razširjajte neumorno tudi drugo številko „Rdečega Prapora“. Sodruge in somišljenike vabimo, naj se naroče takoj, da ne bo ovir pri razpošiljanju lista.

Organizacije, ki so naročile samo eno tedensko številko „Rdečega Prapora“, dobe list od 15. oktobra naprej vsako sredo.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Politika vrtavk.

Najznačilnejše za politiko slovenskih meščanskih strank je to, da se boje vsakega jasnega načela. Izjemo delajo ponekod klerikalci, ki ne morejo svojega klerikalizma zatajiti tako, kakor bi radi. Poskušajo seveda tudi oni. Zato so se na Kranjskem prelevili iz „Katoliško-narodne“ v „Slovensko-ljudsko stranko“.

Drugače pa povsod opazamo, da Slovenci nočejo biti ne tič ne miš, da bi bili najrajši nož, ki reže na dve strani. Najbolj tipična je bila ta politika v Trstu. Ondotni voditelji so hoteli biti dobri prijatelji z liberalizmom in s klerikalizmom, celo bahali so se vedno, kako modra je ta politika, ki sedi na dveh stolih. Celo učitelji te nadstrankarske politike so hoteli biti ysem ostalim Slovincem. Učitelji — Mandiči, Gregorini, Rybaři, Cotiči, — gospodje, ki sodijo o politiki tako, kakor čevljarji vajenec o umetnosti.

Vsaka zdrava glava je vedela, da se mora tudi njim enkrat uresničiti stara izkušnja: kdor hoče sedeti na dveh stolih, obsedi nazadnje med obema — na tleh. In sedaj je v Trstu prisel tisti trenotek. Kaj je tega, kar je Rybař deklamiral, da klerikalizem na Primorskem ni nevaren? Hotel je živeti v lepi slogi s klerikalci, ampak tudi liberalcem se ni maral zameriti. Liberalci so to trpeli. Saj utaknejo vsako načelo pohlevno v žep, če jim le kdo pravi, da ni zoper nje. In če celo Rybař z Mandičem pristopi v Hribarjevi klub, tedaj se poje hozana, ne kakor da bi se bila Hribarjeva oseba rešila iz osamljenosti, ampak kakor bi bil zmagal liberalizem.

Toda kar so trpeli liberalci, tega ne trpe klerikalci, ki so že davno bolj ošabni od prvih. Rybaři in Cotiči beračijo za slogo, klerikalci jim pa dajejo brce. Kaj ima sedaj menda „Edinost“ od svojih rodoljubnih solza in od svojega stoka nad

„bratomornim bojem“? Naj bi bili naravnost priznali, da so pomožni hlapci popov, pa bi bilo sedaj bolje za nje. — Preprečiti so hoteli razkol tržaskih Slovincem, pa so ga pospešili. Klerikalci se v Trstu organizirajo, snujejo svoje tiskovno društvo in pripravljajo svoje časopise. To je sad otročje politike „Edinosti“.

Samostalna klerikalna stranka je gotovo dejstvo v Trstu. In kaj bo zdaj „Narodna stranka“, kaj „Edinost“, kaj voditelji in poslanci? Ali pokažejo rogove zelotom? Ali se jim udajo? — Ah, kaj! Svoje rodoljubno slogaštvo uganjajo dalje in ga bodo uganjali, dokler se ne pogreznejo popolnoma v njem. Preslabi so za kapitulacijo, preslabi so za boj.

Klerikalizem je v Trstu resnična nevarnost. Narodna in socialna nevarnost. Le da v starih organizacijah ni moči, ki bi se mu znala ustaviti. Klerikalne poplave v Trstu ne zajezi nihče drugi, kakor socialna demokracija. In komur je za svobodni obstanek Slovincem v Trstu, bo vedel, kaj mu je storiti.

Tamburaški zbor.

V Trstu, meseca oktobra.

J. R. — Velik strah je prisel med tržasko socialno demokracijo, odkar se je tukaj prikazal zmaj slovenskega narodnjastva v novi obleki z ominoznim imenom „Narodna delavska organizacija“.

Po ustanovitvi te, recimo delavske organizacije je pričelo vse slovensko narodno časopisje izrezati iz „Edinosti“ ter objavljati vesele vesti, kako so postali tržaski socialisti krotki, ker so kajpada malone vsi slovenski delavci zapustili socialistične strokovne organizacije ter pristopili do zadnjega v novo narodno „delavsko“ organizacijo. Celo mene, večnega optimista, se je polotila melanholija. Vedel sem, da so te vesti kristalizirane laž, ampak če prične lagati za enkrat vse narodno časopisje, ni malenkost in ker sem videl prihajati v delavski dom še vedno stare znane slovenske in povrh še nove neznane, sem se ustrašil, da se pribhajajo vsi skupaj le še norčevat pred našo politično smrtjo.

Kako naj bi bilo drugače? Na shodu pri Sv. Ivanu so nam že zapeli „de profundis“. „Jugoslovanske socialne demokracije v Trstu ni več“, so kričali. „Edinost“ je pa zapisala, da smo le še ostanki slovenskega delavstva. Kako naj bi se torej predrznili, še živeti?

Toda — narodnjaki tamburajo, delavci se pa ne zmenijo zanje. Naši „ostanki“ pokazujejo, da slovenski nacionalisti v Trstu ne znajo obirati piščet. Laž ostane laž.

Od dneva, ko je bila ustanovljena Narodna „delavska“ organizacija, pa do 30. pretečenega meseca je izstopilo iz raznih naših strokovnih organizacij celih 23 udov, med njimi slovenskih delavcev 17. Pristopilo pa je k raznim organizacijam 341 novih, še nikdar ne vpisanih (ne vpošteviš onih, ki so že kdaj bili člani). Od teh odpade na Slovence 124. Ne prvega, ne drugega pojava ne pripisujem večkrat imenovani Narodni organizaciji. Izstopilo bi jih bilo lahko še več, pristopilo tudi manj ali več, če omenjene „organizacije“ sploh ne bi bilo na svetu. Ali mesečni izkazi tržaskih strokovnih komisije pokazujejo tole: Če bi morala socialna demokracija v svoji politiki, v svojem nastopu proti meščanskim, nacionalističnim strankam skrbeti za posledice pri strokovnih organizacijah, bi

imeli prav sedaj najmanj povoda, bati se slovenskih nacionalistov. Vse „bisernice“ in „berde“ narodnjaških tamburašev imajo le namen, s svojim hrupom zakriti strah domovinašev.

Poslal je Trst na Dunaj štiri socialistične poslance in prišla je priložnost, pokazati, da socialni demokraciji brnski program ni prazen fantom, ampak da ima pravi zmisel za kulturne potrebe obeh v Trstu živčih narodov. Ko je avstrijska vlada izpoznala, da v Trstu ne odločuje več volja italijanskih nacionalistov, se ji je zdelo primerno dati tržaskim Slovincem, česar ne bi bila dovolila, ako bi zastopali nacionalisti tržasko prebivalstvo, pa naj bi se bili slovenski poslanci tudi zavezali, da glasujejo z rokami in z nogami za vsako vladno zahtevo. Mameluki so znali biti tudi italijanski „iridentovci“ in tudi sedaj bi jih bila vlada lahko pridobila, ako bi jih bila poplačala z odbijanjem slovenske šolske zahteve. Temeljiti izpremembi političnega položaja v Trstu je torej pripisati, da dobe Slovenci v Trstu šolo. Več nego politično barantanje slovenskih poslancev, s katerim se baha „Slov. Narod“, več nego vsi prijateljski razgovori drja. Rybařa s sekijskimi šefi, več nego ves tamburaški zbor narodnjaškega časopisa je vplivala na vladno politična moč tržasko socialne demokracije, ki je reprezentirana v štirih socialističnih poslancih.

Sedaj pa, ko so sli naši poslanci na namestništvo urgirat za poddržavljenje Ciril Metodove šole, ker so podpirali to zahtevo Slovincem kot momentano zadoščenje tržaskim Slovincem — kakor se je izrazil sođr. Pittoni napram ministru Becku, — ker so naši poslanci storili svojo dolžnost kot zastopniki mednarodne soc. demokracije, pridejo gospodje iz „Narodnega doma“ pripovedovat, da smo se ustrašili njihove organizacije stavkokazov. E se di sin non ridi, di che rider suoli?

Če bi se bilo treba varovati te „organizacije“, bi bila pozornost potrebna na drugem polju, na gospodarskem namreč; kajti kakor je ta „organizacija“ že škodovala interesom delavstva, bi jim utegnili škodovati tudi v bodoče. Politično ne more škodovati socialni demokraciji prav nič. Seveda še stokrat bodo imeli nacionalisti priložnost, s spremljevanjem velikega bobna pripovedovati, da smo se jih ustrašili. Na to smo pripravljeni: Kar bo socialna demokracija dosegla za slovensko ljudstvo, bo „iz strahu pred nami“. Pa tudi stokrat nas bodo že imenovali izdajalce, ker ne bomo trobili v njih rog, kadar bomo italijanskim sodrugom pomagali v pravičnem boju.

Tako se politično poslavljamo od nove zvezde vodnice tržasko narodnjastva. Ona je za nas 0+0 ali pa 0—0. Vsa vsebina politične modrosti tržaskih narodnjakov, katere ne pokrije s pajčolanom ves krog zaradi „zaslug“, je klečeplazstvo pred avstrijsko vlado. Njih ljubezen do delavstva je pa označilo izdajstvo železničarskih interesov. Teh melodij rodoljubnega tamburaškega zbora se ne ustraši zavedno delavstvo. Naj tamburajo, dokler imajo še kaj poslušalcev; dolgo jih ne bodo imeli.

Politični odsevi.

Državni zbor je imel v sredo, 16. t. m. prvo sejo po počitnicah. Na njej je ministrski predsednik baron Beck predložil načrte, ki se tičejo avstro-ogrske nagodbe in je sprejel predlog o daljšim govorom. Razume se, da je hvalil svoje delo. Da se posamezni klubi lahko dogovore glede svojega stališča o nagodbi, se je sklenilo daljši presledek v zborovanju parlamenta. V četrtek je bila pač zopet

seja, toda le za interpelacije in predloge. Prihodnja seja bo šele v ponedeljek.

Okrog avstro-ogrsko nagodbe se suče sedaj največje zanimanje vseh političnih krogov. To je naravno. Posamezne določbe te nagodbe posegajo tako globoko v gospodarsko življenje narodov v obeh državah polovicah, da je tako zanimanje ne le umevno, ampak naravnost nujno. Beckova vlada je poskrbela za to, da se je to zanimanje še umetno povečalo. Izza vseh gledaliških trikov, ki so jih sprožili ministrski režiserji, bi se bilo lahko pričakovalo, da prinese nagodba kdove kaj posebnega, presenetljivega, velikanskega. Ali že površen pregled vsega nagodbenega dela pokazuje, da ni nobene čarobije v njem. Vsa nagodba je pač to, kar mora biti, če se hoče, da imamo sploh nagodbo: Namreč kompromis med avstrijskimi in ogrskimi interesi.

Velik del nagodbenih predlog ne obsega sploh nič novega. Da je prenehala gospodarska zveza med obema državama in da imamo sedaj le ugovor, je že znana stvar. Prav tako je pa tudi znano, da ima to samo formalen pomen, ne pa stvarnega. Trgovinski ugovori z zunanjimi državami, ki so že sklenjeni, ne morejo izgubiti svoje veljave in vežejo Ogrsko prav tako, kakor Avstrijo. To je tudi ustvarilo v velikem obsegu podlago za obravnave med Beckom in Wekerlom. Čim je prišlo do nagodbe, je moralo biti tudi jasno, da ostane carinska svota obeh držav za deset let ohranjena.

Kvota je bila ena najpreprostejših točk pri obravnavah. Doseglo se je toliko, da zviša Ogrsko svojo kvoto za dva odstotka; kar pomeni približno toliko, da bo Ogrsko plačevalo okrog 5 milijonov na leto več za skupne potrebe.

Glede železniških tarifov dobi vsaka državna polovica proste roke. Doslej je bila vsaka državna določba na tem polju odvisna od soglasja druge polovice. Razume se, da je to Avstrijo zelo omejevalo v prometu.

Najdalekosejšega pomena je seveda gospodarska enota obeh držav. Avstrija potrebuje ogrski trg za svoje industrijske, Ogrsko pa avstrijskega za svoje poljedelske produkte. Avstrijski industrijski izvoz na Ogrsko iznaša milijardo kron na leto; od svobodnega trga na Ogrskem je v veliki meri odvisen razvoj avstrijske industrije. To je pa velikanskega pomena za avstrijsko delavstvo. Toda tudi uvoz ogrskih kmetijskih produktov je velikega pomena ne samo za ogrsko poljedelstvo, temveč tudi za avstrijsko prebivalstvo. Po uradni statistiki dobiva Avstrija petnajst milijonov metričnih centov moke in žita ter mnogo stotisoč goved in prasičev z Ogrskega. Avstrija ne producira zase ne dovolj žita, ne dovolj mesa in vsled velikanske carine za take inozemske pridelke je dovoz z Ogrskega velevažen za avstrijsko prebivalstvo. Vlada se je pri sklepanju teh določb prav ponižno ozirala na zahteve avstrijskih agrarcev, ki bi najrajši onemogočili prav vsako konkurenco, da bi tembolj nesramno izkoriščali konsumente. Tako se je določilo, da se sme uvažati prasiče z Ogrskega samo po železnici, da se mora uvoz v vsakem slučaju posebej dovoliti in sicer šele tedaj, če štirinajstdnevno opazovanje pokaže, da ni nobenega suma glede prasičje kuge. Kaj bi naši podraževalci mesa počeli, če ne bi bilo živinskih bolezni?

Glede nove kvote se bo ravnalo tako, da se takoj skliče obe kvotni deputaciji, katerima se predloži novo kvoto. Ta iznaša za Avstrijo 63-6, za Ogrsko pa 36-4 odstotkov. Ako kvotni deputaciji ne bi sprejeli tega razmerja, predloži vsaka vlada svojemu parlamentu načrt o kvoti naravnost.

V ogrskem državnem zboru, ki je imel sočasno z avstrijskim v sredo sejo, je najprej grof Andrassy predložil takozvane ustavne garancije. Te je državni zbor sprejel z velikanskim navdušenjem. Potem je Wekerle poročal o nagodbi. Kakor Beck jo je hvalil tudi on — seveda z ogrskega stališča. Na Dunaju je Beck naglašal vse določbe, ki so res ali navidezno ugodne za Avstrijo, v Budimpešti je Wekerle izvel vse, kar se zdi kot pridobitev za Ogrsko. Nehote se spomni človek na eiganovo malho. Samo o kvoti je imel Wekerle težje stališče; tega, da bo imela Ogrska plačati za dva odstotka več, ni mogel prikazati naravnost za profit. Zato je bilo tudi v parlamentu dosti opozicionalnih mejklicev. V kuloarjih in pozneje v klubu Košutove stranke so neodvisnjaki glasno godrnjali.

Jugoslovanski (Hribarjev) klub na Dunaju je sklenil, poslati pet svojih članov v Budimpešto, da se dogovore s hrvatskimi poslanci, glede enakega postopanja zaradi nagodbe. Hrvatski poslanci, ki so v zadnjem zasedanju zapustili državni zbor, so se namreč sedaj vrnili tja. Tej politiki ne bi bilo ugovarjati. Tudi naš bratski list «Slobodna Rijeka» je priporočal, naj se vrnejo. Ali priporočal je, naj gredo v Budimpešto, da nastopijo tam v zvezi z nemadarskimi narodi in s socialnimi demokraciji proti Košutovi kliti. V resnici bi bila to edina pametna politika in hrvatska koalicija bi bila še s slovanskega stališča navezana nanjo. Sej je prokleto čudno narodnjastvo, ki se združuje z onim Košutom, ki naravnost barbarsko zatira Slovake, Srbe, Hrvate, Rumune. Tudi politična prevdarnost bi morala Hrvatom reči, da je pametnejše, če se združijo z onimi, ki so sedaj zatirani, ne pa z zatiralci. Sedanja madjarska oligarhija živi

samo od svojih privilegij, čim izginijo privilegiji, pade tudi njena moč. Ali hrvatski poslanci se vedejo v Budimpešti zelo sumljivo; vse kaže, da bi radi našli kompromis s Košutom. To naj bi imeli pred očmi poslanci jugoslovanskega kluba, ki pridejo v Pešto. Ali poznavajoči svoje junake, se bojimo, da bodo tudi tam uganjali samo dekorativno politiko.

Med interpelacijami, ki so jih vložili socialni demokratje v državnem zboru, je velevažna ena, ki se tiče trpinčenja vojakov. Podlaga interpelacije je sledeča:

Spomladi se je ustrelil dragonec Sannut. Socialni demokratje so takrat interpelirali brambovskega ministra, ki je odgovoril, da je preiskava pokazala, da se je Sannut ustrelil, ker so ga predpostavljali podčastniki trpinčili; zaradi tega sta bila stražmojster Franc Jecel in vodnik Janez Sever obsojena vsak na štiri mesece ječe. S tem odgovorom se je javnost zadovoljila. Toda dne 8. junija, ko sta odsedela komaj mesec dni, sta bila oba pomiloščena. Parlament je bil s tem nezaslišano preslepljen in misliti se mora, da je bil ravno tako preslepljen sam brambovski minister. Toda zgodilo se je še huje: Stražmojster Jecel je prišel na svoje prejšnje mesto in je tako dobil priložnost, maščevati se nad dragoncem Schrötterjem, ki ga je imel na sumu, da je očetu svojega tovariša Sannuta sporočil pravi vzrok njegove smrti. Začele so se sekature, ki so pognale tudi dragonca Schrötterja v smrt. Dne 24. septembra je pisal svojemu očetu, da se mora ubiti in 26. septembra je oče dobil brzojav, da se je njegov sin ustrelil. Interpelantje zahtevajo pojasnila, zakaj se je Jecel pomiloščilo in zakaj se ga je postavilo na prejšnje mesto, nadalje pa predlagajo, naj se določbe v «Dienstreglement» o pritožbah tako izpremeni:

1. Najnižja instanca za direktno naznanilo pritožb bodi stotnijsko poveljništvo.

2. Dolžnost pritožbe naj se določi, če je proti vojaku storjen prestop v smislu XI. vojne članka (tepež, suvanje, nepravilna kazena); ali če je vojaku naložena kazenska zapoved, katere izvršitev ga mora osebno užaliti; ali če se ga preobloži s službenimi nalogi tako, da je njih namen sekiranje ali pa krivično zapostavljanje za drugimi tovariši.

3. Preiskavo o pritožbah naj se vodi tako, da se opozori vsako pričo, da ne bo preganjana, če pove resnico.

4. Odpade naj določba, da se kaznuje vojaka, če je njegova pritožba «neutemeljena»; izjema bodi le v slučaju obrekovanja.

5. Kdor se pritoži, naj izve uspeh svoje pritožbe in kazni, ki je zadela krivca.

Socialni pregled.

Železničarski boj.

Končno je tudi družba državnih železnic (Steg) izpoznala, da je bil njen odpor proti zahtevam železničarjev brezumen in da ima sama največjo škodo od njega. V torek so bila pri železniškem ministristvu pogajanja, ki so trajala s kratkim presledkom od 3. popoldne do 10. zvečer. Končno se je družba toliko udala, da so zaupniki lahko priporočili železničarjem, naj ustavijo pasivno rezistenco. Tako je sedaj končan tudi boj na tej železnici. Organizacija je lahko ponosna na svoj uspeh, ki je pripisati v prvi vrsti vzorni disciplini in solidarnosti železničarjev.

Končani so s tem sploh največji prometni boji. Seveda ima beseda «končani» zelo relativen pomen. Vsakemu poznavalcu socialnih razmer je jasno, da mora priti prejalisej čas, ko bodo železničarji zopet prisiljeni, zahtevati izboljšanje in težko je verjeti, da jim bodo podjetja tedaj prinesla koncesije kar na krožniku. Čeravno se lahko pravi, da so sedanje pridobitve velike, če se jih primerja z dosedanjim prakso na železnicah, se vendar ne more pozabiti niti za hip, da bo pomoč le kratko trajna. Velik del pribojškov požre preteklost; kajti dosedanja položaja železničarjev je bil tak, da je velika večina morala živeti že na račun bodočnosti. Povračila posojil, obresti i. t. d. pogoltnejo torej precejšni del pridobitev. Z drugim delom bodo morda nekaj časa lahko malo prosteje dihal; doklej bo to trajalo, je pa vprašanje, na katero odgovori vedno pripravljeni podraževalci živil in vseh mogočih potrebščin. Bilo bi sicer prav lepo, če bi nenadoma izginila draginja, toda kdor zasleduje splošni gospodarski razvoj in pozna notranje zakone kapitalizma, ne dvomi prav nič, da dčživimo še marsikatero nesramno podraževanje.

Torej ni dvomiti o potrebi novih bojev. Naravno je pa, da se je treba pripraviti za vsaki boj. Če so imeli železničarji v sedanjem gibanju primeroma velike uspehe, se ne sledi odtod, da morajo v vsakem bodočem boju zmagati z enakimi sredstvi. Treba je misliti na to, da se ne organizirajo samo delavci, ampak tudi podjetniki. Železničarji so lahko ponosni na organizacijo, s katero so sedaj zmagali, ali skrbeti morajo za to, da si ustvarijo za bodočnost še močnejšo organizacijo.

Pa tudi na to morajo misliti, da v sedanji družbi ne zadostuje samo ena oblika boja.

Ze sedaj je delalo železničarjem velike težave to, da služijo raznim gospodarjem. Tako je n. pr. južna železnica neprenehoma tarnala nad svojim

slabim gmotnim položajem (seveda niso železničarji krivi, da južna ne more izplačevati dividend) in je kazala na bogate Tausigove železnice. Raznoterost železniških podjetij je že davno prepričala socialne demokrate, da je treba iskati enotne ureditve na vseh železnicah, kar je pa le mogoče, ako poseže država vmes. Seveda je za to potrebna akcija v državnem zboru. To pa dokazuje, da morajo imeti železničarji tudi političen vpliv, politično moč, in to dosežejo le potom politične organizacije. Ni torej dovolj, če pravijo železničarji: «Za pasivno rezistenco smo složni, politično ima pa lahko vsak svoje mnenje in je vsak lahko v drugi stranki.» Narobe. Ako hočejo železničarji pritisniti na državo — in brez tega ne pojde — morajo biti tudi politično složni. Se več. Če prav je železničarjev veliko število, vendar ne morejo imeti sami zase večine ne v državi, ne v deželi, ne v občini. Poiskati morajo toraj siršo zvezo in edinega naravnega zaveznika najdejo v delavstvu — v socialni demokraciji. Železničar, ki razume svoj položaj v sedanji družbi in svoj interes, ne more biti nič drugega nego socialni demokrat in mora z vsemi močmi pomagati, da se čim najbolj okrepi politična organizacija socialne demokracije.

Proti draginji. Ker narašča draginja brezprimerno, je sklenil vladni komisar, porabiti zakon, ki določa, da oblast lahko določi najvišjo ceno za razna živila. To se zgodi na ta način, da se najprej sestavi komisija, v kateri so: Pokrajinski zdravnik, zastopnik dežele, trije zastopniki mesta, šest zastopnikov trgovske zbornice in izdajatelji dn. vnikov. Komisija sestavi popis tistih živil, za katere se oblastveno določi ceno: Meso, mleko, kruh, maslo, sladkor i. t. d. Potem se vselej za štirinajst dni določi ceno na podlagi tržnih cen v velikem. Trgovci, ki bi prekoračili določeno ceno, mora zapreti trgovino... Pozabili smo povedati, da se to godi v Rimu. Pri nas še ni take nevarnosti za oduhu.

Sodrug, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne, kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agitujte „Rdeči Prapor“! povsod za

Domače stvari.

Poslanec Grafenauer je v koroskem deželnem zboru zahteval, naj se zniža šolsko obveznost na šest let. Tako cenijo klerikalci solo in znanje. Seveda, za tisto, ker se zdi klerikalcem potrebno, bi bilo še eno leto šole preveč.

«Narodna organizacija» v Trstu, za katero je tudi «Sl. Narod» lomil kopje kakor za kakšno liberalno svetinjo, je razkrila ob času železničarskega boja svoj pravi značaj. Impertinentna je tako, da se imenuje «delavska organizacija», čeprav so bili delavci Mandiču vedno deveta briga; kar je pa sedaj storila proti delavcem, to je pravo izdajstvo, ki ga vse obupane izjave v «Edinosti» ne spravijo iz sveta. Pri razpravah, ki so se vršile na Dunaju med organizacijo železničarjev in med južno železnico, je bil kot zastopnik tržaskih železničarjev sodrug Končnik. Razpravljalo se je tudi o akordnem delu. To je posebno za mnogoštevilne tržaske delavce prava mora. Bilo je upanje, da se doseže odpravo akorda ali pa vsaj da bodo delavci po dveh namesto po šestih letih uvrščeni med stalno nastavljenе. Ko se je razpravljalo o tem, je pa naenkrat vstal ravnatelj Böhm in je izjavil, da so mu provizorični delavci poslali spomenico, ki zahteva naj se ohrani akordno delo. Pozneje se je izvedlo, da te spomenice niso poslali provizorični delavci, ampak — narodna organizacija. Seveda se je to zgodilo brez znanja železničarskih delavcev, katerih ta psevdoorganizacija sploh nima. Gospodje, ki vodijo to stavkokazno organizacijo seveda nimajo pojma, kaj pomeni, akordno delo za železničarske delavce, kaj za vdove in sirote onih, ki umirajo, ne da bi bili dosegli stalno nameščenje. Oni dolgojezični gospodje sploh nimajo pojma o delavskem življenju, zato je pa tembolj predrzno, da se mešajo v take reči zgolj iz sovraštva do socialne demokracije in iz osebnega častihleplja. Razume se, da so bili delavci zelo razburjeni nad gospodo v gosposkem «Narodnem Domu». Priredili so v «Delavskem Domu» sho-l, katerega so se udeležili malone vsi prizadeti delavci, pa so izjavili, da nihče ni pooblastil «Narodne organizacije» na kakršnokoli spomenico. Predrznost ljudi, ki hočejo govoriti v imenu delavcev proti volji delavcev je torej jasna, jasno je pa tudi, da niso mogli imeti dobrih namenov. «Narodna organizacija» objavlja sedaj vsakovrstne izjave. S tem si daje pa le še več klofut. Pravi n. pr., da v spomenici sploh niso govorili o akordu. To je že precej tako, kakor da bi bili zadovoljni, če se ga ohrani. Ah vse te izjave so sploh le prazna pena. Pribito je, da je ravnatelj Böhm izjavil, kar smo poročali, o tej izjavi pa «Edinost» molči kakor grob. Nasprotno je pa «Nar. organizacija» tako impertinentna, da hoče sebi pripisati zasluge za uspeh, ki so ga železničarji dosegli s svojim delom, s svojim bojem, s svojo organizacijo. Ta brezobraznost je le mogoča, ker nevedni in ošabni gospodje prav nič ne poznajo slovenskih delavcev. Mislijo namreč, da se mora čutiti vsak delavec neznansko počaščenega,

ako kak dr. Mandič le kihne pred njim. Ali slovenski delavci niso tako prokleto neumni in bodo dali tej gospodi še lekcijo, da jim bo brnelo v ušesih.

Žrtve socializma se lahko imenuje uboga delavec, ki so bili pretečeni teden obsojeni pred rovinjskim okrožnim sodiščem zaradi krvavih dogodkov, ki so se vršili ob zadnjih občinskih volitvah v Pulju. Kakor znano, je bil takrat en delavec iz Galežana ubit, več pa jih je bilo ranjenih. Obtoženih je bilo 22 delavcev z Velikega Vrha; po šestdnevni obravnavi so bili obsojeni skupaj na 54 mesecev težke ječe in na visoko denarno globo. Po razglašeni obsodbi se je pa vnela huda polemika med puljskim meščanskim časopisjem. Italijansko liberalni «Giornaleto» očita sodišču, da je bilo pristransko in da je premilo sodilo; nasprotno pa kriči italijansko-hrvatsko-vladin «Omnibus», da je bila sodba preosta. Oba pa lepo molčita, kdo je bil pravzaprav kriv krvavih spopadov; če bi le nekoliko razmišljali, bi se namreč morali gospodje v obeh taborih prepričati, da so bili zapeljani krivci le žrtve šovinističnih hujskačev na obeh straneh, ki so toliko časa in tako surovo držali ljudstvo, da je naposled oralo priti do pretepov. Odtod do uboja pa seveda ni več daleč. Kdor je poslušal priče na obravnavi, je moral priti do prepričanja, da je bila na obeh straneh prava organizacija za barbarstvo. Tako vzgajajo naši nacionalisti obeh barv ljudstvo, pa se še upajo blebetati o «surovi» socialni demokraciji! Obžalovanje, ki ga imamo za uboge žrtve narodne nestrpnosti in hujskarija, jih seveda ne resi ječe; ali naj bi bil žalostni dogodek vsaj nauk in svarilo drugim.

Pri ljubljanski cestni železnici ne utihnejo pritožbe, ki se obračajo največ proti pregledovalcem, a tudi proti vodstvu podjetja. Izza vsega, kar je že znano o gospodarstvu pri cestni železnici, moramo reči, da je prometno vodstvo s kratka nezmožno. Zgodilo se je že, da so sekature voznika tako razburile, da je oklofutal preglednika in takoj zapustil službo. Nismo prijatelji brutalne taktike in nikjer ne odobravamo klofut, ali če so take reči mogoče, mora biti življenje uslužbencev pri tem podjetju res že pasje in gospod Schwingenschuß bi se že zdavnaj moral pobrigati, kako se godi, ter napraviti red. Kako se šteje uslužbenec za nič, dokazuje tudi sledeči slučaj, ki se nam ga je naznanilo in ki bi pač, ako odgovarjajo vse posameznosti resnici, moral že zbuditi gospoda Betriebsleiterja iz spanja. Dne 9. septembra zjutraj je eden preglednikov dejal nekemu sprevodniku, da ima doplačati 55 vinarjev. Ker je sprevodnik rekel, da nima denarja pri sebi in da ga prinese pozneje, je dejal preglednik, da založi doslej sam. Pozneje je sprevodnik vprašal višjega kontrolorja, koliko ima doplačati; ta mu je dejal najprej 30 vinarjev, nekaj pozneje pa 45 vinarjev. Sprevodnik pa je dal pregledniku 55 vinarjev. Znesek difference je sicer majhen, ali spričo mizernega zaslužka, ki ga imajo uslužbenci cestne železnice, se vendar lahko pové, da ga sprevodnik ne pobere s tal. Naravno je, da se ne more varovati discipline v takih razmerah drugače, kakor s terorizmom in zato je življenje pri tem podjetju res pekel. Podreberšek ima n. pr. navado, da uslužbencev se ne kliče, kakor ljudi, ampak žvižga jim, kakor psom. Od sprevodnikov in voznikov se zahteva najstrožje izvrševanje službe; le minuto naj zakasni, pa je kazen, če nima posebne protekcije. To bi bilo še v redu, če bi imeli uslužbenci na drugi strani tudi tisti prosti čas, ki jim gre po predpisih in če bi tudi predpostavljene strogo vršili svojo dolžnost. Ali te navade se ne najde mnogo pri električni. Ko je 21. septembra neki voznik zaspal, ni prišlo revizorju na misel, da bi bil prijel in peljal dalje voz, ki je stal 10 minut, da so vsi gostje godrnjali. Poglavlje o tem podjetju seveda še davno ni zaključeno; še nekaj prav mastnih ocvirkov smo morali odložiti za prihodnjic.

Na Dunaj vabi ljubljansko klerikalno glasilo Slovence, seveda ne zato, da bi se tam naučili kaj pametnega, ampak da bi se na trebuhu valjali pred Luegerjem in blamirali slovenski narod pred vsem svetom. Ob 16. do 18. novembra je namreč na Dunaju katoliški shod. In naši klerikalci bi priredili radi kar poseben vlak slovenskih backov. Tudi če bi imeli «katoliški shod» res kaj pomena, bi slovensko ljudstvo, ki bi slo tja, ne moglo imeti nobenega duševnega dobička od njega. Niti slišalo ne bo, kar se bo govorilo, kaj se, da bi kaj razumelo. Sicer pa dunajski klerikalci tudi ne čvekajo nič pametnejše o naših domačih in kdor ima potrebo poslušati «katoliške» neumnosti, jih lahko sliši v Ljubljani in kjerkoli pri nas. «Slovenec» tudi sluti, da s samimi žegni kutarskega shoda ne izvabi mnogo ljudi na to romanje in zato jim maže med okoli ust, češ, kaj bodo vse videli na tem potovanju. No, kar bodo videli, to označuje Kranjec, kadar vtakne palec med druge prste in pravi: Sem gor se vsedi, boš videl Benetke. Saj vemo; po Dunaju mislijo vlačiti ljudi, da bi videli palače in vrtove od zunaj, pa bi jim rekli: To je vse naredil Lueger. Do leta 1896 je bil Dunaj mala vas, po lužah so kvakale žabe in po cestah so rastle koprive. — V takih trumah se ne more ogledati Dunaj tako, da bi človeku kaj koristilo. Kakšne zbirke, kakšne zavode naj si ogledajo romarji od znotraj? Kar se pa tiče krajev, po katerih bi se peljali — no, kdor se je količkaj vozil po železnici, ve, da take vožnje niso naučna poto-

vanja. Kdor vjame prostor pri oknu, vidi tupačam kaj, ne da bi vedel kaj, v vagone liki slanki natlačeni potniki pa kmalu izgube voljo za vsako ogledovanje in izpraševanje sploh. Vsa vaba je torej lažnjiva; klerikalcem gre le zato, da bi pokazali Slovence Luegerju kot najzabitejši narod.

Naši klerikalci so hoteli za vsako ceno vsiliti socialnim demokratom neko abnormalno prijateljstvo do sedanjega ministrskega predsednika. Ko smo jim odgovorili, da je baron Beck njih mož, pristen klerikalec in da so oni njegovi trabant, se je «Slovenec» branil za žive in mrtve in delal se je, kakor da bi bilo zanj naravnost žaljivo, če se ga imenuje Beckovega prijatelja. To je bilo ta teden. V četrtek je pa «Slovenec» objavil slavošpev z bobni in bombardoni «Slovenski ljudski stranki», brez katere baje do sodnega dne ne bi bilo belokranjske železnice in v tem članku kadi tudi baronu Becku takole:

«... In baron Beck — s hvaležnostjo moramo to priznati — se je zadeve poprijel z njemu lastno žilavostjo in jo je privedel do srečnega uspeha z njemu lastno izvanredno spretnostjo in vztrajnostjo...»

To je skoraj tako, kakor da bi bil baron Beck član «Slovenske ljudske stranke».

Klerikalen glas o klerikalcih. Češki mladoklerikalni «Rozkvět» je napisal v svoji številki z dne 12. t. m. sledeče: «Lakomnost, gospodovalnost, krivičnost, nezmernost v pijači, egoizem, ližanje pet se najde sicer v vsakem stanu, ali menda ni noben stan s temi grdobijami tako obložen, kakor duhovniški. Ali si je moči misliti večje lakomnosti, kakor jo najdemo skoraj pri vseh bogatih hierarhih, prelatih, župnikih, kaplanih, ki so včasih zapustili stotisoče, v življenju so pa imeli srce kakor kamen in so neusmiljeno odganjali reveže? Večjega klečeplazenja, nego pri nižjih duhovnikih, ki so se ne iz ponižnosti, ampak iz streberstva plazili hujske kakor gad, da je kar gnjusno? Večje gospodovalnosti in večjega egoizma, kakor pri večini vladajočih, ki potlačujejo vsako svobodno znamenje, ki preganjajo vsako združenje in nasprotujejo celo vsakemu gmočnemu izboljšanju podrejenih duhovnikov, le da bi tem lažje vladali in da bi nič ne oviralo njih neomejene moči nad duhovništvom? Zakaj se ne učimo iz zgodovine? Zakaj si ne pravimo, da mora priti čas, ko se zruši vse, kar je sezidano na egoizmu, nasilju in krivičnosti? — Klerikalni list menda pozna svoje ljudi.

«Slovenec» nadaljuje svoja infamna podtikanja o razmerju med socialno demokracijo in baronom Beckom in iz tega jezuitičnega manevra se najlažje sklepa, da imajo klerikalci res nekaj skrivati. Kdor bi se čudil, da poroča klerikalni list o našem torkovem shodu nad vse lažnjivo? Njegove laži same ob sebi nas ne bi prisilile, da bi pisali o njih. Kdor zasleduje glavne časopise avstrijske socialne demokracije, «Arbeiter Ztg.», «Pravo Lidu», «Naprzod», i. t. d., ve že davno, da je v stranki popolno soglasje glede nagodbe in da velja za nas tisto stališče, ki ga je tudi naš govornik zavzel na shodu: Razsoditi je treba nagodbo s stališča ljudskih, ne pa dinastičnih potreb. Socialna demokracija nima nobenega razloga, da bi se branila zaradi «Slovenčevih» podtikanj. Ali klerikalno glasilo nehoti priznava, da klerikalci res ne mislijo na ljudske, nego na dinastične potrebe — kar seveda ni nič novega. Saj tudi dinastije ložje tiranizirajo, če se postavljajo v pozo njenih brambovcv. Zato je značilno, če se «Slovenec» razburja, ker naglašja socialist, da ni naša naloga, bojevati se za črnorumeni zastavo v Budimpešti. «Slovenec» citira Adlerja, ki je dejal, da bodo socialisti presojali nagodbo brez predsodkov proti Ogrski. Kaj pa, to je edino pravilno stališče. Samo kdor priznava drugemu njegove pravice, se lahko bori za svoje. Toda klerikalcem niso mar pravice avstrijskega prebivalstva, ki jih je v nagodbi iskati na gospodarskem polju. Njih vodi enaka misel, kakor vse dosedanje avstrijske vlade: Lahko se žrtvuje ljudske koristi, le da se ohrani «prerogativa dvora in položaj velevladstila». Nemška komanda pri ogrskih regimentih velja našim klerikalcem več, nego cenjen kruh za avstrijsko prebivalstvo. Na to stališče se seveda socialisti ne postavijo nikoli. Ampak ces. kr. je tukaj stremljenje klerikalcev, ne pa naše.

Kam jadraro narodnjaki? Na drugem mestu omenjamo naravnost neverjetni predlog, ki ga je podal «dika istrskih Slovanov», Hribarjev klubski tovariš dr. Luginja dne 12. t. m. v istrskem deželnem zboru. Po vsej državi zahteva ljudstvo demokratiziranje deželnih in občinskih zastopov; v takem času se pa upa v Istri mož, ki hoče veljati za demokrata, zahtevati nove viriliste, nove privilegije, in mož, ki hoče veljati za narodnjaka, se upa zahtevati, naj se da mandate brez volitev c. kr. mornarici, temu najvažnejšemu aparatu za germanizacijo v Pulju! Nesramen je ta predlog z demokratizirane in zlasti z delavskega stališča; podjetju, ki zahvaljuje svoj obstanek krvavim žuljem vsega prebivalstva in ki ima itak po krivici ogromno gospodarsko moč, bi gospod Luginja rad izročil občino, v kateri prebiva na tisoče delavcev, posebno od c. kr. marine odvisnih delavcev na milost in nemilost. Ne le, da zaslužuje mornarica delavce v svojem arzenalu, naj bi jih še v občini lahko pritiskala po mili volji. In Slovan

Luginja zahteva, naj se izroči puljska občina c. kr. mornarici Avstrije, one Avstrije, ki je vedno smatrala Slovence in Hrvate za inferionarni naroda, one Avstrije, ki germanizira z vsemi sredstvi, oni Avstriji, kateri služi vsaka c. kr. naprava, posebno pa vojska, za pomemčevanje! Socialistom se upa ta družba očitati pomanjkanje narodnega čuta! Ali ni to, kar uganja Luginja, kar uganjajo istrski narodnjaki, **neprikrto, nepritajeno izdajstvo?** Zares, če bo ta nazadnjaška četa še dolgo «vodila» slovenski in hrvatski narod, tedaj mora oba vzeti hudič. Prišli smo resnično tako daleč, da je tudi v narodnom oziru edina rešitev za Slovence in Hrvate v socialni demokraciji. Kdor tega ne vidi, je slep.

Iz stranke.

Socialno-demokratska parlamentarna zveza je imela dne 15. t. m. daljšo sejo. Na predlog sodruga Högerja je brzojavno pozdravila obsojenega sodruga dr. Liebknechta. Sklenjeno je bilo, vložiti nujen predlog glede trpinčenja vojakov, o katerem se še natančneje zmenimo. Poslanec Johaniš je priporočal nujni predlog zaradi podražanja živil in premoga; sklenjeno je, da se izdela tak nujen predlog in da se ga vložijo ob primernem času. Poslanec Tomschik je poročal o pasivni rezistenci na progah družbe državnih železnic; dr. Ellenbogen je govoril o prometnih razmerah na tej železnici in je priporočal energično akcijo, eventualno sekvestracijo te železnice.

Shodi.

Ljubljana. V torek, na predvečer sestanka državnega zbora, je bil v areni «Narodnega Doma» jako dobro obiskan shod. Otvoril ga je sodrug Bartl. Za predsednika je bil izvoljen sodrug Petrič, za zapisničarja sodrug Mudrovčič. O otvoritvi državnega zbora je obširno govoril sodr. E. Kristan, ki je jasno očrtal politični položaj v Avstriji in na Slovenskem. Dokazal je, da se vse meščanske stranke združujejo pod klerikalnim vodstvom proti socialni demokraciji in da se mora delavstvo slej kakor prej zanašati na svojo moč, na svojo organizacijo. Viharno ogorčenje je izzvalo na shodu, da so tudi slovenski liberalci zlezli na — krščansko podlago. Sodrugi Petrič je omenil, da je bilo sodrugu Kopaču nemogoče priti na shod, da pa pride ob posebni priložnosti k železničarjem. Potem je sam na kratko poročal o uspehu železničarskega boja. K tej točki je izpregovoril še sodrug Kristan. Ker se ni nihče več oglasil za besedo, je predsednik zaključil shod ob 11. uri zvečer.

Raznoterosti.

Sodrugi dr. Liebknecht, sin znanega, sedaj že mrtvega soustanovitelja nemške socialne demokracije, je bil v soboto v Lipskem zaradi veleizdaje obsojen na poldrugo leto trdnjave. Dr. Liebknecht je napisal protimilitaristično brošuro, v kateri tudi najpaznejše oko ne more zaslediti veleizdaje. Liebknecht dokazuje v svoji knjižici, da mora militarizem pokončiti samega sebe, pa zahtevati ljudsko brambo in zakon, da odloča ljudstvo samo o vojni in miru. Razprava pred državnim sodiščem je trajala tri dni. Obtožbo je zastopal najvišji državni pravdnik Olshausen. Liebknecht se je sijajno zagovarjal. Edina priča je bil poslanec Bebel, ki je zatrdil, da je brošura naravnost nasprotna znanim Hervéjevim nazorom. Javni tožnik je zahteval dve leti proste ječe, pet let izgube državljanских pravic, v sled česar bi bil dr. Liebknecht izgubil tudi advokaturu. Državno sodišče, ki je očitno stalo pred pritiskom militarističnih krogov, je mislilo, da mora obsoditi Liebknechta, ali vendar se je sramovalo take sodbe, kakor jo je predlagal javni tožitelj. Kakor rečeno, je obsodilo Liebknechta na poldrugo leto trdnjave.

Škof in židovski kapitalisti. Bratski list «Slovacko» poroča: V Ratiškovice se je pripeljal škof Hryn iz Brna, blagoslovit cerkev. Židovska tvrdka Auspitz iz Rogatca je dala škofu svoje kočije na razpolago. Ze ve, zakaj. Roka roko umiva. Klerikalci poneumnjujejo ljudstvo, da ga kapitalisti tem lažje izkoriščajo. Zato jih pa zopet kapitalisti podpirajo, pa naj so že židje ali pogani.

Dopisi.

Vrhnika. Ljubljanski «Slovenec» se neprenehoma zaletava v vrhniške socialne demokrate, čeprav nima za to prav nobenega pametnega povoda. Klerikalnemu trobilu in njegovemu dopisniku svetujemo za danes prav mirno, naj rajši pometata pred svojim pragom, kjer imata toliko smeti, da dobita dosti dela. Če bi mi hoteli odgovarjati v enakem tonu, bi lahko našli cele kupe materiala. Pobožni gospodje naj bodo prepričani, da nismo slepi in gluhi in tudi reči, ki se gode v tihi noči, ne ostanejo tako tajne, da jih ne bi mogli pove-

dati. Seveda bi znali o fantovskih pesmih in o nočnih voznjah v «šajtrgi» nekateri blagoslovljeni gospodje povedati še več detajlov, nego mi. Ampak tudi mi bi lahko marsikaj naznanili široki javnosti, če bi nas škandali tako veselili, kakor «Slovenca». Za danes bodi dovolj, da smo informirani. Povemo pa že sedaj, da se nam zdi evangelijski sicer lepa knjiga, ampak tako evangelijski vendar nismo, da bi vedno nastavljali drugo lice. Tudi naše puške znajo pokati.

Iz Kočevja. 13. t. m. se je vršil pri nas dobro obiskani rudarski shod v gostilni Karola Brauneja. Poročal je sodrug Anton Kristan iz Idrije o gospodarskem položaju rudarskega ljudstva. Vsprejele so se enoglasno zahteve v zmislu sklepov revirne konference, vršeče se 29. septem. t. l. v Zagorju. Krajevni odbor rudarske zadruge pa se je naročilo predložiti te zahteve 14. oktobra rudniški direkciji. — Rudarski organizaciji je pristopilo po shodu zopet lepo število novih članov.

Iz Idrije. Med rudarji vlada razpoloženje, kakršnega se že dolgo ni opazilo. Shod za shodom se vrši. Po velikem rudarskem zborovanju dne 6. oktobra so se vršili shodi 7., 8., 9., 10., 14. in 15. Izvolil se je že mezdni komite, ki bo vodil vse mezdno gibanje. Ustanovil se je obrambeni fond, v kateri bo vsak rudar prispeval določeno svoto. Če bo treba, se bo mezdni komite obrnil še na druge naslove. — Zeleti je, da bi imela c. kr. rudniška gospoda več zmisla za zahteve rudarjev, kakor ga je doslej pokazala.

Društvene vesti.

Pulj. Delavsko izobraževalno društvo je imelo v nedeljo, dne 13. t. m., svoj prvi redni občni zbor, katerega se je udeležilo jako veliko hrvatskih in slovenskih delavcev. «Ljudski oder» iz Trsta je zastopal sodrug Milost. Otvoril je shod sodrug Zlobec, ki je na kratko poročal o delovanju pripravljalnega odbora. Potem sta govorila sodr. Milost slovensko in sodr. Haramina hrvatsko o pomenu izobraževalnih društev za proletarijat ob splošnem odobravanju. Pravila se je soglasno odobrilo. V odbor so bili izvoljeni: Predsednik Josip Petejan; gospodar J. Zlobec; odborniki Viljem Haramina, A. Pirc, A. Moderc, J. Korljan, M. Derenčinovič, A. Gustel; v kontrolo J. Leskovic, J. Panuković, J. Knez; namestnika A. Gombana, F. Princ.

Umetnost in književnost.

Ivan Cankar: Hlapec Jernej in njegova pravica. Z risbo Hinka Smrekarja. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena broširane izdaje 1 K 40 vin., elegantno vezane 2 K., po pošti 10 vin. več. — Nova knjiga Ivana Cankarja mora pri nas vzbuditi zanimanje, saj je nepreporno, da je Cankar naš najboljši pripovedovalec. «Hlapec Jernej» pa vzbudi pri čitateljih gotovo še posebno zanimanje po svoji vsebini, kakor tudi po umetniški izvršbi. Stirideset let je hlapec Jernej delal pri Sitarjevih na Betajnovi; vse posestvo je takorekoč njegovo delo. Iz puščave je naredil rodovitno zemljo s svojimi rokami, s svojim trudom, s svojim potom. Ustvaril je hišo in hlev in kozolce in vse, kar je. A po smrti starega Sitarja mu reče mladi kar nakratko: Jernej, poveži svojo culo, pa pojdi, kamor boš. In Jernej gre — iskat svojo pravico. Povsod išče pravične sodnike. Ljudem, ki se mu posmehujejo, ne verjame. Človek se lahko zmoti, ampak nekje mora biti večna pravica. In Jernej je išče pri županstvu in pri sodiščih, pa na Dunaju; a mesto pravice najde odgonski voz. Domov ga priženo kakor razbojnika. In njegovo trdno zaupanje se razprši. Tedaj poplača pravico s krivico; po noči se prikaže petelin na Sitarjevi hiši, pa na hlevu, pa na kozolcih, razkačeno ljudstvo pa vrže Jerneja v ogenj. Enostavna, vsakdanja povest, ali povedana tako, kakor zna samo umetnik pripovedovati. Slog te knjige, priprost, lapidaren, priča, kako brezpogojno ima Cankar besedo v oblasti, na čitanje pa upliva magično. Prepričani smo, da se prikupi Cankarjevo pero s «Hlapcem Jernejem» vsem našim prijateljem.

Etika in politika; predaval vseučilišni docent Albert Bazala iz Zagreba. Izšlo v komisionalni založbi pri L. Schwentnerju v Ljubljani. Cena 30 vinarjev.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

„Rdeči Prapor“

„Rdeči Prapor“ izveš po 10 v se dobiva v Ljubljani v tobakarnah: Blaž, Dunajska cesta; Franzot, dr. kolodvor, Spod. Siska; Kušer, Sv. Petra cesta; Pichler, Kongresni trg št. 3; Svatek, Glavni trg; Sešark, Selenburgova ulica; Velkavrh, Sv. Jakoba trg; Kleinstein, Jurčičev trg; Dolenc, Kolodvorske ulice, številka 27; Sušnik, Rimska cesta 24; Ušeničnik, Židovske ulice 1. — **Kranj:** Karol Florian, knjigarna. — **Jesenice:** Jakob Mesar št. 101. — **Trst:** Lavrenčič, Piazza Caserma. — **Trst Rojano:** Močnik, tobakarna. — **Gorica:** Krebelj Peter, Kapucinske ulice št. 1. Schwarz, Šolske ulice. — **Rea:** Riccardo Camera, Corso 16.

Milostiva gospa,

ali veste, zakaj morate pri nakupovanju sladne kave izrečno poudarjati ime »Kathreiner«?

Ker se vam sicer utegne primeriti, da doblite manj vreden posnemek brez vschvrlin, s katerimi se odlikuje Kathreinerjeva kava.

Zakaj le

Kathreinerjeva Kneippova

sladna kava

ima sprlo posebnega načina svojega pralovanja vonj in okus zrnate kave.

Zapomnite si torej natanko, milostiva gospa, da dobivate pristno Kathreinerjevo kavo zgolj v zaprtih izvirnih zavojih z napisom: »Kathreinerjeva Kneippova sladna kava« in s sliko župnika Kneippa kot varstveno znamko.

Izšla je v založbi časopisa «Naprej» v Idriji I. knjiga

Pod spovednim pečatom

katero je spisal bivši katoliški kapelan H. Kirchsteiger. — Cena I. knjige, obsegajoči 312 strani, znaša 2 K 60 vin.

Vsakemu prijatelju dobrega in poučnega branja knjigo «Pod spovednim pečatom» prav toplo priporočamo. — Dobi se v Ljubljani v knjigarni L. Schwentner; v Gorici v knjigarni A. Gabršček ter v Idriji pri upravi lista «Naprej».

O gospodična, saj boste iztrgali budilni zvonec!

Kaj pa je tako nujnega? — Oh, milostiva gospa se je vrnila s ponočnim ekspresnim vlakom in je tako prehlajena, da ne more izpregovoriti niti besedice. Zaradi tega moram hiteti sredi noči v lekarno po Fayeve prave sodonske mineralne pastile, da bo jutri zopet zdrava. Fayeve prave sodončke so ji že med potom pošle in druge je pa pozabila kupiti, sicer, pravi, bi se ne bila mogla prehladiti. Dajte mi torej takoj tri škatlice! — Fayeve prave sodončke veljajo K 1-25 škatlice in se dobivajo po vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah z rudninskimi vodami. Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko: (1)

W. Th. Guntzert, Dunaj, XII, Belghoferstrasse 6.

Budilka s svetečo številčino.

Z enim zvoncec navadna K 2-40
Z dvema zvoncec „ 3-
S svetečo številčino „ 3-20
Znamka J. Prima „ 4-
Budilka za železnice „ 5-
Budilka z bronastimi zvoneci in bitjem „ 6-
Budilka z godbo „ 10-

Tri leta pisмено jamstvo. Ako ne ugaja, se denar vrne. Pošilja proti povzetju **Maks Böhnel** Dunaj IV. Margaretheinstr. 27. Zahtevajte moj cenovnik s 5000 podobami zastoj in poštnine prosto.

POZOR!

Za K 2-50

dobi vsak krasno remontoir pežno uro, «Gloria»-srebro, sistem Roskopf patent, anker kolesje, 30 ur idoča za kar se 2 leti jamči, z

lepo pozlačeno, Pancer verzično, samo za K 2-50 3 konadi z verzičami K 7- Razposilja po povzetju tovar. zaloga švicarskih ur 24-19

S. Urbach, Krakov št. 69.

Simon Kmetzka v Ljubljani Kolodvorske ulice 20. Zastopstvo Pojavnika dajo se brezplačno.

V življenju nikdar več 600 komadov samo gl. 1-65.

1 krasno pozlačena preciz. ura z verzično s 3 letnim jamstvom, 1 moderna svilena kravata za gospode, 2 fina žepna roba, 1 prsta za gospode z mit. biserom, 1 elegantna broša (novost), 1 par gumbov z mit. briljanti, 1 žepno zrcalo, 1 denarnica, 1 par manšetnih gumbov, 3 naprsni gumbi, vse double zlato s patentirano zapono, 1 album 10 najlepših slik sveta, 3 saljivi predmeti, velika veselost za stare in mlade, 1 nikelnasti tintnik, 20 važnih dopisovalnih predmetov in še 500 raznih predmetov za dom neobhodno potrebnih. Vse skupaj z uro, ki je sama vredna tega denarja, velja samo **gl. 1-95**. Pošilja proti povzetju, ali če se denar naprej pošlje.

Dun. cen. razpošiljalnica, P. Lust, Krakov 463.

Kar ne ugaja, se zamenja.

Ne kupite nobene ure

dokler niste videli mojega velikega cenovnika.

Dobite: Nikelpasto Roskopfuro K 3-14 Kar. zlate prst. ur. K 4-14 Kar. zlate ure „ 7-14 Kar. zlate ure „ 10-14 Kar. zlate ure „ 12-14 Kar. zlate ure „ 15-14 Kar. zlate ure „ 18-14 Kar. zlate ure „ 20-14 Kar. zlate ure „ 22-14 Kar. zlate ure „ 24-14 Kar. zlate ure „ 26-14 Kar. zlate ure „ 28-14 Kar. zlate ure „ 30-14 Kar. zlate ure „ 32-14 Kar. zlate ure „ 34-14 Kar. zlate ure „ 36-14 Kar. zlate ure „ 38-14 Kar. zlate ure „ 40-14 Kar. zlate ure „ 42-14 Kar. zlate ure „ 44-14 Kar. zlate ure „ 46-14 Kar. zlate ure „ 48-14 Kar. zlate ure „ 50-14 Kar. zlate ure „ 52-14 Kar. zlate ure „ 54-14 Kar. zlate ure „ 56-14 Kar. zlate ure „ 58-14 Kar. zlate ure „ 60-

Posilja proti povzetju za loga ur in zlatine **Maks Böhnel, Dunaj IV. Margaretenstrasse 27.** sodno zapriseženi cenitelj in izvedenec. Zahtevajte zastoj in poštnine prosto veliki cenovnik s podobami.

KAVARNA

„Unione“ preje „Tedesco“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napiitnina je izključena.

Prva domača slovenska pivovarna G. Auerjevih dedičev

v Ljubljani, Wolfove ulice št. 12

pod novim strokovnim vodstvom priporoča slavnemu občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svoje novo varjeno, priznano izborno pivo v sodoih in steklenicah.

Ustanovljeno leta 1855. Stevilka telefona 210.